

Förskola

Förskolan ska lägga grunden för den första delen av det lärande som fortsätter resten av livet.

Barnen ska erbjudas en god pedagogisk verksamhet. Förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som går där. Barnen ska få möjlighet att lära sig saker genom att leka, skapa och utforska – på egen hand, i grupp och tillsammans med vuxna.

Förskola

Kommunerna ska erbjuda förskola till barn från 1 års ålder:

- När föräldrarna arbetar eller studerar.
- När föräldrarna är arbetslösa eller föräldralediga.

Barn till arbetslösa eller föräldralediga ska erbjudas plats under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar per vecka. Vissa kommuner erbjuder längre vistelsetid.

Dessutom ska kommunerna erbjuda förskola till:

- Alla barn under minst 525 avgiftsfria timmar från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år (allmän förskola).
- Barn i behov av särskilt stöd.

Personalen planerar den pedagogiska verksamheten så att barnen får skapa, lära och utforska. Det gör man till exempel genom att leka, samarbeta, måla, snickra och sjunga. Att skapa trygghet för både barn och föräldrar är en viktig uppgift för förskolan.

Olika förskolor kan erbjuda olika pedagogiska inriktningar och arbetssätt.

Det finns både kommunala och fristående förskolor. Fristående förskolor kan drivas som till exempel föräldrakooperativ eller personalkooperativ, av en stiftelse eller ett aktiebolag.

Det är kommunerna som ansvarar för att det finns förskolor och att barn erbjuds plats. Fristående förskolor är ett alternativ till den kommunala verksamheten.

Det är kommunerna som godkänner fristående förskolor och ansvarar också för att kontrollera att verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet. För fristående förskolor gäller samma regler som för kommunala förskolor.

Fr.o.m. i juli 2011 är förskolan en egen skolform och verksamheten kommer att omfattas av begreppen utbildning och undervisning. Undervisningen sker under ledning av förskollärare, men det kan också finnas annan personal för att främja barnens utveckling och lärande.

Annan pedagogisk verksamhet

Annan pedagogisk verksamhet ersätter eller kompletterar förskolan. Det finns olika former av annan pedagogisk verksamhet för barn som inte har börjat i skolan eller förskoleklass:

- Pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola
- Öppen förskola
- Omsorg under tid då förskola inte erbjuds (ex nattomsorg)

Pedagogisk omsorg

Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola erbjuda pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Pedagogisk omsorg kan till exempel vara pedagogisk verksamhet för inskrivna barn i anordnarens hem eller olika flerfamiljslösningar.

Verksamheten ska vara rolig och stimulerande för barnen och ta till vara deras nyfikenhet och lust att lära. Lek och skapande bör ges stort utrymme.

Öppen förskola

De öppna förskolorna är till för barn som inte går i förskolan samt deras föräldrar, dagbarnvårdare och andra vuxna som har ansvar för barnen.

Här får barnen en chans att träffa lekkamrater samtidigt som de vuxna kan knyta kontakter med varandra och få stöd i föräldrarollen. Verksamheten består ofta av en samling med sång och skapande aktivitet eller lek.

De öppna förskolorna har för det mesta öppet några timmar per dag.

I de flesta fall är det kommunerna som erbjuder öppen förskoleverksamhet, men de har inte skyldighet att göra det.

Omsorg under tid då förskola inte erbjuds

Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte kan erbjudas för barn vars föräldrar har behov av det eller inte själva kan ordna omsorgen. Exempel är nattomsorg eller omsorg för barn med föräldrar som arbetar obekväma arbetstider.

Gå i förskola

Förskolan styrs av skollag och läroplan.

Avgifter

Det är kommunen eller den som anordnar verksamheten som bestämmer hur mycket en plats i förskola ska kosta. I skollagen står att avgiften ska vara skälig, alltså rimligt hög. Från höstterminen det år barnet fyller 3 år och fram till skolstarten har man rätt till 525 avgiftsfria timmar per år. I avgiften ingår det mesta i den dagliga verksamheten, inklusive maten. Vissa småkostnader kan tillkomma vid speciella tillfällen, som vid musei- eller teaterbesök.

Miljö

Några viktiga punkter när det gäller miljön på förskolan:

- Hur många barn det är i varje grupp.
- Hur stor personalgruppen är och vad personalen har för utbildning.
- Hur lokalerna är utformade.
- Trivsel och trygghet.

Skollagen säger att:

- Barngrupperna ska ha en lämplig sammansättning och storlek och att barnen i övrigt erbjuds en god miljö.
- Det ska finnas förskollärare och det får också finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas.
- Lokalerna och utrustning ska finnas för att syftet med förskolan ska kunna uppfyllas.

Modersmål

Förskolan ska bidra till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.

Gå i annan pedagogisk verksamhet

De övergripande målen för annan pedagogisk verksamhet bygger på de mänskliga rättigheterna och de demokratiska värderingar som samhället vilar på. Barnens bästa ska vara utgångspunkten för verksamheten.

Skollagen säger att:

- Barngrupperna ska ha en lämplig sammansättning och storlek.
- Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.
- Lokalerna ska vara ändamålsenliga.
- Förskolans läroplan ska vara vägledande för pedagogisk omsorg.

Styrdokument

Förskolan ingår i ett målstyrt system med ett stort lokalt ansvar. Det är kommunerna som har huvudansvar för verksamheten.

För att styra verksamheten finns olika styrdokument och här ges några exempel:

Skollag

Skollagen, som stiftas av riksdagen, innehåller de grundläggande bestämmelserna om förskola, annan pedagogisk verksamhet, fritidshem och andra skolformer.

Förordningar

En förordning innehåller bestämmelser och beslutas av regeringen. Det finns flera förordningar för förskolan.

Läroplan för förskolan (Lpfö 98) reviderad 2010 och 2011

Alla läroplaner är också förordningar som beslutas av regeringen. Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) anger vad förskolan har för uppdrag, övergripande mål och riktlinjer, samt de värden som ska ligga till grund för verksamheten.

Mer information:

På Skolverkets webbplats kan man läsa mer om de dokument som styr förskolan.

www.skolverket.se

Särskilt stöd

Alla barn behöver stöd för sin utveckling i förskolan. Vissa barn kan ha behov av mer stöd än andra – tillfälligt eller varaktigt.

Särskilt stöd kan finnas i olika former. Stödet kan vara inriktat antingen på barnet självt eller på gruppen och personalen som finns runt barnet.

Vilken sorts stöd som sätts in bedöms tillsammans med föräldrarna.

Det är förskolans ansvar att se till att de barn som behöver särskilt stöd får det.

Utvecklingssamtal

Det finns inga betyg eller omdömen i förskolan. Personalen följer barnets utveckling och lärande, vilka aktiviteter barnet deltar i, om det trivs, har roligt och fungerar socialt och hur förskolan kan bidra till barnets trivsel, utveckling och lärande. Personalen ska fortlöpande berätta för föräldrarna om hur barnet trivs och utvecklas.

Utvecklingssamtal ska hållas minst en gång per år. För det mesta innebär det att föräldrar och ansvarig personal träffas ungefär en gång per termin. Då diskuterar man bland annat barnets utveckling och lärande samt vad förskolan kan göra för att barnet ska trivas, utvecklas och lära sig.

Utvecklingssamtalet kan också vara ett tillfälle att framföra synpunkter, och att diskutera hur förskolan fungerar.

Välja förskola

När föräldrar behöver plats inom förskolan ska de anmäla det till kommunen. Därefter ska kommunen erbjuda plats inom högst 4 månader efter anmälan.

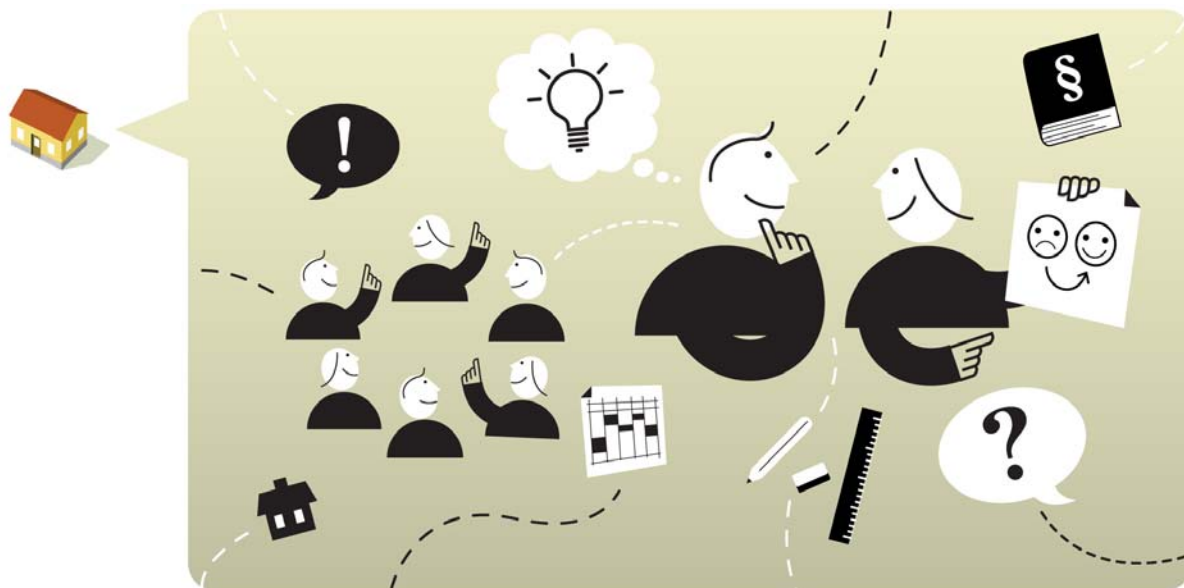
Föräldrar har rätt till förskola.

Förskolan ska ligga så nära barnets hem som möjligt.

Den som är intresserad av plats i en fristående förskola ska vända sig direkt till den förskola man är intresserad av. Det är förskolan som bestämmer om den har plats för att ta emot ett barn.

Det brukar gå bra att besöka olika förskolor innan man gör en ansökan.

Om ett barn redan har börjat i förskolan men föräldrarna vill byta till en annan förskola anmäler man det till kommunen eller till den enskilda förskolan.

Påverka i förskolan

I läroplanen står det att barn i förskolan och deras föräldrar har rätt till inflytande. Förskolans arbete ska ske i nära samarbete med hemmen.

Det är viktigt att förskolan arbetar fram former för barns och föräldrars delaktighet och inflytande där alla ges möjlighet att uttrycka sin uppfattning.

Hur kan man påverka?

Först och främst ska man prata med personalen. Man kan ta upp sina synpunkter under ett utvecklingssamtal eller i den dagliga kontakten, som vid hämtning och lämning.

Om inte personalen kan hjälpa till kan man prata med förskolechefen. Om problemen är akuta bör man omedelbart vända sig till förskolechefen.

Om inte det hjälper eller om förskolechefen kanske inte kan göra något åt situationen, vänder man sig till den tjänsteman eller politiker i kommunen som ansvarar för förskolan.

Får man ändå ingen hjälp kan man kontakta Statens skolinspektion för att få information om vad som gäller och kan ge goda råd.

Information

Föräldrar har rätt att få veta vad som händer på förskolan. För att föräldrarna ska kunna påverka måste förskolan vara bra på att informera om sin verksamhet.

Personalen ska regelbundet samtala med föräldrarna om hur barnet trivs och utvecklas. Dessutom ska personalen prata med föräldrarna varje dag om sådant som har hänt och sådant som ska hända. Naturliga tillfällen för detta är när föräldrarna hämtar och lämnar sina barn.

Personalen ska också ha utvecklingssamtal med föräldrarna.

Det är också viktigt att föräldrarna intresserar sig av och aktivt tar del i vad barnen gör i förskolan. Graden av engagemang hänger ihop med möjlighet till insyn och inflytande.

Tycker fler likadant?

Det är lättare att förändra något om man är många som tycker likadant. Genom att engagera sig i till exempel ett forum för samråd får man som förälder en inblick i vad som sker och möjlighet att påverka.

Fråga personalen eller andra föräldrar om något av det här finns på förskolan:

- **Forum för samråd**

På förskolan ska det finnas en grupp med representanter för föräldrarna och

barnen där förskolechefen ska informera om beslut och gruppen ska kunna diskutera olika frågor. Gruppen får lägga fram sina synpunkter och ge råd, men besluten fattas av förskolechefen.

Välja förskola

Ett sätt att påverka är via möjligheten att välja eller ansöka om en viss förskola eller pedagogisk omsorg.

Man kan ta kontakt med förskolan som man är intresserad av, ställa frågor, gå på besök, prata med förskolechefen, personal och andra föräldrar.

Förskolorna ska dokumentera sitt kvalitetsarbete. Dessa dokument kan man läsa. För att få en bild av förskolans kvalitetsarbete. Man kan också fråga efter resultat från utvärderingar av verksamheten och föräldraenkäter.

Vad kan man påverka?

Arbetet i förskolan ska ske i nära samarbete med barnen och föräldrarna. Därför är alla synpunkter och önskemål viktiga för förskolan. Det kan till exempel handla om den yttre eller inre miljön, om maten, ljudmiljön eller om den pedagogiska verksamheten.

Miljön

I lagen står det att förskolans lokaler ska vara ändamålsenliga. Det finns inga regler för exakt hur stora de ska vara, hur många toaletter som ska finnas eller hur utemiljön ska se ut. Ibland kan man ändå tycka att miljön är för dålig. Hur gör man då?

Enkla förändringar kan man diskutera med personalen. Större projekt är förskolechefens ansvar.

Om problemen är akuta, det vill säga om det är risk för olyckor eller om miljön är direkt farlig, bör man omedelbart vända sig till förskolechefen.

Mer information:

På Socialstyrelsens webbplats kan man läsa mer om ljudmiljön och buller i förskolan.

www.socialstyrelsen.se

Trivsel och trygghet

Alla barn har rätt att känna sig trygga i förskolan. De ska känna sig välkomna varje dag och ingen mobbning får förekomma.

Mobbning eller kränkande behandling

Om ett barn blivit illa behandlat eller kränkt har förskolan en skyldighet att hjälpa barnet.

Kränkande behandling kan vara att man upprepade gånger blir retad för hur man ser ut, att man är blyg eller annorlunda. Kränkande behandling kan också vara tyst, genom att man inte får vara med. Våld och olika hot är också kränkningar.

Om man som barn eller förälder upplever att personalen eller förskolechefen i förskolan inte gör tillräckligt kan man ta kontakt med Barn- och elevombudet som kan driva ärendet vidare. Dit kan man också vända sig om ett barn känner sig kränkt av personalen. Barn- och elevombudet finns på Statens skolinspektion och jobbar för barns rättigheter i förskolan.

Det är förskolans ansvar att få slut på mobbning och kränkande behandling, inte föräldrarnas.

Planer mot diskriminering och kränkande behandling

Varje år ska förskolechefen tillsammans med personalen planera vad de ska göra för att se till att alla barn behandlas lika och att inget barn utsätts för diskriminering eller kränkande behandling.

Förskolan ska också årligen ta fram en plan som beskriver hur förskolans personal aktivt ska arbeta för att förebygga diskriminering och kränkande behandling.

Planen ska tas fram och följas upp tillsammans med barnen. Barnens deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Planen ska vara skriftlig och bland annat innehålla regler för hur man ska visa respekt för varandra i förskolan, hur personalen ska reagera om ett barn far illa och hur man kan anmäla om det händer något jobbigt.

Mer information:

Läs mer om Barn- och elevombudet
www.skolinspektionen.se/sv/BEO/

Bris är en organisation som arbetar för barns rättigheter i samhället.
www.bris.se

Barnombudsmannen arbetar också för barns och ungas rättigheter i samhället.
www.barnombudsmannen.se

Verksamheten

När personalen planerar sin verksamhet ska de ta hänsyn till barnens och föräldrarnas önskemål och synpunkter.

Barnens rätt till inflytande

Förskolan ska utgå från barnens behov och det som barnen är intresserade av. Förskolan ska skapa möjlighet för alla barn att uttrycka sin åsikt. På så sätt har barnen möjlighet att påverka sin situation.

Barnen ska också få delta i utvärderingen av verksamheten.

Flickor och pojkar ska ha lika stort inflytande över verksamheten. Personalen ska behandla flickor och pojkar lika och ge barn lika mycket uppmärksamhet, oavsett kön.

Föräldrarnas rätt till inflytande

Föräldrar ska också ha möjlighet att påverka verksamheten i förskolan. Det kan handla om den pedagogiska planeringen eller hur lokalerna ser ut.

Föräldrarna ska också kunna vara delaktiga i utvärderingen av verksamheten.